

Turkish Studies

Educational Sciences

Volume 13/19, Summer 2018, p. 77-99

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14056>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ **Received/Geliş:** Ağustos 2018

✓ **Accepted/Kabul:** Eylül 2018

✍ **Referees/Hakemler:** Prof. Dr. Ali MEYDAN - Prof. Dr. Adem SEZER – Prof. Dr. Fatih AYDIN – Dr. Öğr. Üyesi Baştürk KAYA

This article was checked by iThenticate.

TÜRKİYE VE TÜRKMENİSTAN COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

*Caner ALADAĞ**

ÖZET

Nitel bir araştırma olarak tasarlanan bu çalışmada; Türkiye’de 2018-2019, Türkmenistan’da ise 2014 eğitim-öğretim yılından itibaren ortaöğretimde uygulamaya konulan coğrafya öğretim programları karşılaştırılmıştır. Coğrafya öğretim programları içerik analizine uygun olarak incelenmiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda; hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme süreci açısından karşılaştırılmıştır. Öğretim programlarının kurgusal ve yapısal olarak değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Türkiye’de uygulanan öğretim programının, yapılandırmacı yaklaşımla oluşturulduğu halde, Türkmenistan’ın coğrafya öğretim programının klasik anlayışta hazırlanmış olduğu dikkat çekmektedir. Her iki programın da uzak hedefler açısından, vatanseverlik, gelişen dünya koşullarına uyumlu, ülkesine faydalı bireyler yetiştirmek gibi benzerlikler olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca Türkmenistan’ın coğrafya öğretim programında, Türkiye’deki gibi içerik oluşturmada sarmal yaklaşım benimsenmemiştir. Eğitim durumlarına yönelik olarak Türkmenistan coğrafya öğretim programında uygulamanın, coğrafi gezilerin ve yeni materyallerin derslerde kullanımına önem verilmektedir. Değerlendirme boyutunda ise Türkmenistan coğrafya öğretim programında çeşitliliğe yer verilmemiş klasik değerlendirme modeli benimsenmiştir. Ayrıca her iki programda da son zamanlarda önemi artan CBS’nin (Coğrafi Bilgi Sistemleri) kullanımına yer verilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya öğretim programı, hedef, içerik, eğitim durumları, değerlendirme, Türkmenistan, Türkiye.

* Dr. Öğr. Üyesi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği ABD, El-mek: caner5101@gmail.com

COMPARISON OF TURKEY'S AND TURKMENISTAN'S GEOGRAPHY CURRICULUMS

ABSTRACT

In this study, which was designed as a qualitative research; geography curriculums that have been applied in secondary education in Turkey since 2018-2019 and in Turkmenistan since 2014 were compared. The Geography Curriculums were examined in accordance with the content analysis and in the direction of the findings; they were compared according to target, content, educational situations and evaluation process. It has been determined that the curriculums vary fictitiously and structurally. It is worth noting that the geography curriculum of Turkmenistan has been prepared with a classical sense, while the curriculum applied in Turkey is constituted by constructivist approach. Some similarities of both curriculums draw attention in terms of distant targets, such as patriotism, adaptation to the developing world conditions, and training individuals beneficial for his/her country. Different from Turkey's geography curriculum, In Turkmenistan's geography curriculum, a spiral approach has not been adopted in creating content. In Turkmenistan geography curriculum, importance is given to the practice, geographical trips and the use of new materials in lessons for educational purposes. In the aspect of evaluation, Turkmenistan geography curriculum does not include diversity and classical evaluation model is adopted. In addition, attention is drawn to the fact that in both programs, the use of GIS (geographical information systems), which has increased in importance recently, should be included.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

The aim of the educational institutions is to bring about the changes in knowledge, skills and attitudes in the individuals based on the basic philosophy of education of the country, taking the political, social and economic conditions of the country into consideration. According to the educators, one of the most important features of a curriculum is its functionality; it means, the content of the program should meet the needs of the society, and it should also reveal the abilities of the individuals. As is known, curriculums have four basic elements. These elements include the answers that can be given to the following questions; why do we teach?, what are we going to teach?, how are we going to teach? and how much have we taught?.

Objective: The aim of the study is to compare the similarities and differences of the curriculums which will be applied in the high schools of Turkey in 2018-2019 academic year and which have been applied in Turkmenistan since 2014 in terms of educational gains, content, educational situations and assessment-evaluation process.

Method

The research is based on a qualitative screening model to determine the targets, content, educational situations and evaluation processes of secondary education geography curriculums. The document analysis method was used in the collection of the data and the content analysis method was used in the evaluation of the data. Both the sample and the universe of the study are the high school geography curriculums of Turkey and Turkmenistan.

Documents selected for examination are geography curriculum prepared by the Ministry of Education in Turkey and geography curriculum prepared by the National Institute of Sciences of Turkmenistan (*Geography Curricula in Secondary Schools for Classes V-XI*). The content analysis technique was used in the analysis of the documents.

Findings and Comments

When the curriculums of both countries are evaluated in terms of objectives; it is observed that they aim at educating individuals who are modern, who can comprehend the developments and problems experienced in contemporary world, and who can associate geography with daily life. It is also noteworthy that these curriculums are also adopting approaches that aim to educate individuals who are able to read developments in the world, who are aware of different cultures and societies and who respect them. There is also seen the existence of common targets such as patriotism, environmental sensitivity, natural disasters and ways of protection, international unities and their importance in terms of countries. In Turkey, the names of the course and units are the same in each class and the weight ratios of the units vary in terms of content so the subjects to be taught are explained in detail in appropriate units. However, in Turkmenistan it is more evident which subjects are covered by which courses. The main reason for this is that content creation approaches are different. Therefore, looking at the contents at the class level does not lead to the right result. Such issues as; the perspective of the program, the issues to be considered in the process of implementing the program and teaching-learning approach have been discussed in geography curriculum of Turkey while in geography curriculum of Turkmenistan, it is seen that only suggestions related to implementation and geographical sightings are included. In the geography curriculum of Turkey, it is especially emphasized to acquire the geographical skills about how to carry out the learning-teaching process and to give the subjects of competencies and values education integrated with the educational gains. It is noteworthy that there is a significant difference in terms of the teaching-learning approach. When it is compared in terms of assessment and evaluation approaches; it can be observed that the instructions in the curriculums are very different. Turkey exhibits an enlightening and guiding approach at the assessment and evaluation point. In Turkmenistan geography curriculum, the assessment-evaluation approach is defined by a 5-point scale, with a score system between 5-2, and guidance has been given about how students will take their marks.

Result and Discussion

When looked at the curriculums of both countries, it is noteworthy that there are differences between them as well as similarities. The distribution of the geography courses taught in these two countries at the class level is the first notable difference. In Turkmenistan, geography courses start at 5th grade and finish at 9th grade and are taught for 5 years. But in Turkey, geography courses start at 9th grade and finish at 12th grade and are taught for 4 years. At this point, the course of social studies taught in Turkey at the 4th grade of I. level of education and 5th, 6th and 7th grades of II. level of education may come to mind but it should not be overlooked that the geography course is taught to the 5th class students in Turkmenistan education system. Another noteworthy thing is the difference in approaches in the creation of programs. While the geography curriculum in Turkey was designed according to the constructivist approach, it is seen that the geography curriculum in Turkmenistan is close to classical approach. There are also differences about content creation approaches. While spiral approach has been adopted in geography curriculum of Turkey, a linear approach has been adopted in geography curriculum of Turkmenistan. In assessment and evaluation process, there are instructions to measure the skills such as map reading, graphical interpretation, field work but these are not explicitly stated as geographical skills. And also there is not any enlightening guidance on learning-teaching process. In general, Turkmenistan geography curriculum includes the orientations related to geographical sightings and implementation. During the presentation of the content, both curriculums give importance such subjects as establishing relationships with daily life and other disciplines, the development of multidimensional thinking skills of students. They also give importance on being not only a course linked to textbooks but also utilizing current technological developments, GIS applications, materials and field work. There are also significant differences in the assessment and evaluation processes of the curriculums of the two countries. Turkmenistan geography curriculum has not included varieties about assessment and evaluation process. It seems that there are instructions on how to use the note system as an assessment and evaluation tool.

As a result, it is noteworthy that these two curriculums differ widely in terms of educational situation and assessment-evaluation aspects, but in general terms, they have many similarities about objectives and content.

Keywords: Geography curriculum, target, content, educational situations, evaluation, Turkmenistan, Turkey.

1. GİRİŞ

Bilgi toplumu olarak adlandırılan günümüz dünyasında, gelişmelere ayak uydurabilmek ve çağın gereklerini karşılayabilmek için öğretim programlarının önemi büyüktür. Çünkü nitelikli insan gücünü yetiştirebilmenin yolu, uygulanan öğretim programlarının nitelikleri ile yakından ilişkilidir.

Eğitim kurumlarının amacı, ülkenin siyasî, sosyal ve ekonomik şartlarının göz önünde tutularak, ülkenin eğitim felsefesinin de temel alınmasıyla bireylerde istendik bilgi, beceri ve tutum değişikliği meydana getirmektir. Eğitimcilere göre bir eğitim programının sahip olması gereken

özelliklerin başında işlevselliği; yani programın içeriğinin toplumun ihtiyaçlarına cevap vermesi, bireylerin yeteneklerini ortaya çıkarması gibi yönleri gelmektedir (Engin vd. 2003). Okullarda, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin planlı bir şekilde yapılabilmesi için öğretim programlarına ihtiyaç vardır (Tomal, 2004a: 175). Eğitim programları devletlerin ideolojilerini ve çeşitli hususlardaki algılarını yansıtan ayna vazifesi görmektedir. Bu algılar uluslararası ilişkilerde devlet politikalarının geliştirilmesinde son derece faydalı ve lüzumludur (Osmanoğlu & Yıldırım, 2013: 512). İyi düzenlenmiş bir öğretim programı öğrenmeyi kolaylaştırır ve verimi artırır. Bu nedenle, öğretim programları hazırlanırken konular ve bilgiler arasındaki uyuma ve birbirileri ile olan ilgilerine dikkat etmek gerekir (Kolukısa, 2002: 259-360). Öğretim programları yetiştirilecek insan tipinin ana belirleyicisidir. Bu amaçla, yetiştirilecek insan tipinin hangi özelliklere sahip olması isteniyorsa, programlarda o nitelikleri kazandırmaya dönük içeriğe sahip derslere yer verilmelidir (Cin vd. 2011: 55). Hızla gelişen dünyamızda eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi, gelecek nesillere daha çağdaş olanaklar sunmak ve bilinçli vatandaşlar yetiştirmek açısından son derece önemlidir (Kızılçaoğlu, 2006: 1). Bilginin sınırları aşan gücü, bilim ve teknolojinin ayak uydurulması zorunlu gelişimi ve bunlara bağlı olarak toplumların hayatında meydana gelen değişim yürütülen eğitim öğretim faaliyetlerine de yansımaktadır (Özbay & Melanlıoğlu, 2012: 88). Eğitim ve öğretim, çağın gereklerine uygun olarak sürekli gelişen birikim ve tecrübeler ışığında yenilenen ve bitmeyen bir süreçtir. Bireyin ve toplumun değişen talepleri, bilim, teknoloji, öğrenme öğretme yaklaşım, kuram ve stratejilerinde son yıllarda yapılan araştırma ve çalışmalarla gerçekleşen değişim ve gelişmeler, ulusal ve uluslararası değerlendirmelerin sonuçları, öğretim programlarının güncellenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (MEB, 2018: 4).

Bilindiği üzere, öğretim programlarının dört temel ögesi vardır. Bu ögeler, niçin ya da neden öğretiyoruz, ne öğreteceğiz, nasıl öğreteceğiz, ne kadar öğretebildik? Sorularına verilebilecek karşılığı ifade etmektedir. Yani; hedef-davranış (kazanım), içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirmedir. Programlarda, kazanım olarak ifade edilen hedef-davranış kavramı, öğrencilere kazandırılacak olan uzak ve yakın hedefleri kapsamaktadır. İçerik ise öğretim programında belirlenmiş olan hedeflere uygun düşecek konuları ifade etmektedir.

Program içeriği, kazanımlara ulaşma noktasında merdiven basamağı görevi üstlenmektedir. Fakat bu merdivenin sahip olduğu özellik, hedefe ulaşmayı kolaylaştırabildiği gibi daha zor hale de getirebilir (Batdı, 2014: 94)). Öğrenme-öğretme süreci, belirlenen hedeflere ulaşmak için kullanılacak strateji, yöntem, teknik ve materyallerle öğrenme ortamının düzenlenmesini ifade etmektedir. Ölçme-değerlendirmeden kasıt ise, kazanımların verilmesinden sonra, istendik davranış değişikliklerinin ne kadarının kazandırıldığı ve yapılan eğitimin kalitesinin belirlenmesidir.

Hazırlanan tüm öğretim programlarının en temel öğelerinden birini oluşturan değerlendirme boyutu, aslında programlarda tasarlanan hedef ya da kazanımlara ulaşma düzeyini saptamada işe koşulan en önemli basamaktır (Geçit & Yarar, 2010: 155). Günümüz eğitim dünyasında, öğrenme ve öğretme ile ilgili paradigmada köklü ve hızlı bir değişiklik yaşanmaktadır. Bu doğrultuda yenilenen coğrafya eğitim programlarında değişimin ana yapısını, Vygostky'nin sosyal yapılandırıcılık başta olmak üzere eleştirel düşünme, probleme dayalı öğrenme, araştırmaya dayalı öğrenme, işbirliğine dayalı öğrenme, öğrenme stilleri, esnek öğrenme, yaratıcı düşünme, proje temelli öğrenme modelleri öncülük etmektedir (Akınoğlu, 2004: 73). Maude (2013: 254), coğrafyayı; yerimizi, mekânı, çevreyi, ara bağlantıyı, sürdürülebilirliği, ölçeği ve değişim kavramlarını kullanarak, dünyamızı oluşturan yerlerin özelliklerini keşfetmek, analiz etmek ve anlamak için yapılandırılmış bir yoldur şeklinde tanımlamaktadır. Ertürk ve Girgin'e göre: (2005: 221), Coğrafya problem çözme, problemin nedenlerini tanımlama, yeni oluşabilecek durumlar karşısında bilgi edinme ve transfer etme gibi akli beceriler kazandırır. Coğrafya öğretiminin hedeflerine ulaşması coğrafya öğretim yöntemlerinin etkili uygulanması ve coğrafya teknoloji sınıflarında gerekli araç-gereç ve materyallerin verimli kullanılmasına bağlıdır. Bu ise çağdaş, güncel, öğrenci seviyeleri ve toplumun

ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış coğrafya öğretim programlarıyla mümkündür (Alım, 2003: 6-7).

1.1. Amaç: Çalışmanın amacı, Türkiye’de 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren ortaöğretimde uygulamaya konacak olan Türkmenistan’da ise 2014 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan coğrafya öğretim programlarının kazanım, içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme süreci açısından benzer ve ayrılan yönleri ile karşılaştırılmasıdır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- a. Öğretim programlarının amaçlar bakımından benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
- b. Öğretim programlarının içerik açısından benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
- c. Öğretim programlarının öğrenme-öğretme yaklaşımı yönünden benzerlik ve farklılıkları nelerdir?
- d. Öğretim programlarının ölçme-değerlendirme konusunda benzerlik ve farklılıkları nelerdir?

2. YÖNTEM

Araştırma, ortaöğretim coğrafya öğretim programlarının hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme süreçlerini tespit etmeye yönelik, nitel özellikte tarama modeline dayalıdır. Verilerin toplanmasında, doküman analizi, değerlendirilmesinde ise içerik analizi yöntemlerine başvurulmuştur.

Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016: 41). Tarama modeli ise, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2016: 109). Bu doğrultuda, Türkiye ve Türkmenistan coğrafya dersi öğretim programları incelenerek karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

2.1. Verilerin Toplanması Ve Analizi

Nitel araştırmada en yaygın olarak kullanılan üç tür veri toplama yöntemi vardır; görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesi. Yazılı doküman ve belgelerin analizi, nitel araştırmada, gerek kendi başına gerekse görüşme ve gözlemlerle elde edilen verilere destek amacıyla kullanılan bir veri toplama aracıdır ve nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım & Şimşek, 2016: 42-189-190). İnceleme için seçilen dokümanları, Türkiye’de MEB tarafından hazırlanan 2018 coğrafya öğretim programı (CÖP) ile Türkmenistan’da, Türkmenistan’ın Milli Bilim Enstitüsü tarafından hazırlanan 2014 CÖP (*Orta Mekteplerin V-IX. Sınıfları İçin Coğrafya Dersi Boyunca Okul Maksatnamesi*) oluşturmaktadır.

Dokümanların incelenmesinde, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi yapılırken; birbirine benzeyen veriler, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve bunlar okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenerek yorumlanır (Yıldırım & Şimşek, 2016: 227). Bu doğrultuda, her iki ülkedeki Coğrafya Öğretim Programları içerik analizine uygun olarak incelendikten sonra elde edilen veriler hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme boyutu başlıkları altında ele alarak karşılaştırma yoluna gidilmiştir.

3. BULGU VE YORUMLAR

Türkiye’de öğretim programlarında yaşanan değişikliklerin en çarpıcı olanı 2005 yılında gerçekleşmiştir. Bu tarihten önce 1941, 1957, 1973, 1983, 1992 gibi farklı tarihlerde değişiklikler yaşanmış olmasına rağmen 2005 yılında öğrenci merkezli ve yapılandırmacı bir öğretim programı uygulanmaya başlamıştır. Daha sonra gerçekleştirilen program çalışmalarında ve 2018 programında aynı şekilde öğrenci merkezli bir yaklaşım benimsenmiştir. 2018 yılında, yapılan yeni öğretim programının bütün sınıflarda uygulanacağı belirtilmiştir (Tablo.1).

Tablo 1. Türkiye CÖP’nin Sınıflara Göre Kazanım Sayısı Ve Süre Tablosu

Sınıf	Ders	Kazanım sayısı	Toplam süre (saat)	Haftalık süre (saat)
9. sınıf	Coğrafya	22	72	2
10. sınıf	Coğrafya	34	72	2
11. sınıf	Coğrafya	29	72	2
11.sınıf	Coğrafya	40	144	4
12. sınıf	Coğrafya	24	72	2
12. sınıf	Coğrafya	34	144	4
		109	288	
		130 fark 21	432 fark 144	

Türkmenistan’da da 2014 yılında yeni bir öğretim programı uygulamaya konulmuştur. Daha önce yürürlükte olan 2007 CÖP’i, devlet başkanının 2013 yılında yayınladığı ferman doğrultusunda 12 yıllık eğitime geçilmesiyle birlikte bir takım değişikliklere uğramıştır. Ancak derslerin adlarında ve okutulduğu sınıflar düzeyinde bir değişiklik olmamıştır. Toplamda 340 saat olarak planlanan coğrafya dersleri; 5. sınıfta Fiziki Coğrafya, 6. sınıfta Kıtalar ve Okyanuslar Coğrafyası, 7. sınıfta Türkmenistan’ın Fiziki Coğrafyası, 8. sınıfta Türkmenistan’ın Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, 9. sınıfta ise Dünyanın Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası şeklindedir (Tablo. 2).

Tablo 2. Türkmenistan CÖP’da Dersler Ve Süre Tablosu

Sınıf	Ders	Toplam süre (saat)	Haftalık süre (saat)
		340	
5. sınıf	<i>Fiziki Coğrafya</i>	68	2
6. sınıf	<i>Kıtaların Ve Okyanusların Coğrafyası</i>	68	2
7. sınıf	<i>Türkmenistan’ın Fiziki Coğrafyası</i>	68	2
8.sınıf	<i>Türkmenistan’ın Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyası</i>	68	2
9. sınıf	<i>Dünyanın Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyası</i>	68	2

3.1.Türkiye Coğrafya Öğretim Programında Hedefler

Sadece CÖP için değil, bütün öğretim programlarının temel felsefesi ve genel amaçları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak oluşturulmaktadır.

Hızla artan teknolojik gelişmeler ve zaman-mekân yakınlaşmasının yaşandığı günümüz dünyasında, farklı mekânsal ölçeklerdeki doğal ve beşerî süreçlerde yaşanan bu etkileşim ve değişimler dikkate alınarak CÖP güncellenmiştir (MEB 2018: 11). Güncellenen öğretim programında genel amaçların yanında coğrafya öğretiminin MEB tarafından belirlenen hedefleri vardır ve şu şekilde ifade edilmiştir:

- 1.Coğrafya biliminin temel kavram, kuram ve araştırma yöntemlerini kullanarak araştırmalar yapması ve sonucunu raporlaştırması,
2. İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanması,
3. Evrene ait temel unsurları hayatla ilişkilendirmesi,
4. Doğal ve beşerî sistemlerin işleyiş ve değişimini kavraması,

5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerleri anlama ve bu değerlere sahip çıkma bilinci geliştirmesi,
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci kazanması,
7. Doğa ve insanın uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavraması,
8. Doğal ve beşerî kaynakların kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirmesi,
9. Doğal ve beşerî sistemlerin yerel ve küresel etkileşim içinde işleyişini anlamlandırması,
10. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavraması,
11. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek bunlardan korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirmesi,
12. Bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavraması,
13. Coğrafi birikim ve sentez ülkesi olan Türkiye’nin bölgesel ve küresel ilişkiler açısından konum özelliklerini kavrayarak ülkesinin sahip olduğu potansiyelin bilincine varması,
14. Coğrafi bilgilere sahip olmanın “vatan bilinci” kazanılmasındaki önemini kavraması,
15. Harita okuryazarlığına yönelik harita okuma, yorumlama, sorgulama ve çizim becerileri kazanması,
16. Türkiye’nin yeni vizyonuna uygun olarak başta Türkiye ile yakın ilişkisi bulunan bölgeler ve ülkeler olmak üzere dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır (MEB, 2018).

Bu amaçların yanında, öğrencilere kazandırılmak istenen değerler, yetkinlikler ve becerilere de yer verilmektedir. Değerler ve yetkinlikler diğer öğretim programlarında da (örneğin Tarih Dersi Öğretim Programı) var olmasına karşın, beceriler daha çok alana özgü olarak değişiklik göstermektedir (Tablo. 3).

2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren ortaöğretimin bütün sınıflarında uygulanması belirtilen CÖP’da; “eğitim sisteminin temel amacı değerler ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir” ibaresi yer almaktadır. Burada kastedilen, değerler eğitimi, yetkinlikler ve becerilerin, kazanımlarla entegre bir şekilde verilmesidir.

Tablo 3. Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Değerler, Yetkinlikler ve Coğrafi Beceriler

<i>Değerler</i>	<i>Yetkinlikler</i>	<i>Coğrafi Beceriler</i>
1. Adalet	1. Anadilde iletişim	1. Coğrafi Gözlem
2. Dostluk	2. Yabancı dillerde iletişim	2. Arazide Çalışma
3. Dürüstlük	3. Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler	3. Coğrafi Sorgulama
4. Öz Denetim	4. Dijital yetkinlik	4. Zamanı Algılama
5. Sabır	5. Öğrenmeyi öğrenme	5. Değişim ve Sürekliliği Algılama
6. Saygı	6. Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler	6. Harita Becerileri
7. Sevgi	7. İnisiyatif alma ve girişimcilik	7. Tablo, Grafik ve Diyagram Hazırlama ve Yorumlama
8. Sorumluluk	8. Kültürel farkındalık ve ifade	8. Kanıt Kullanma
9. Vatansızlık		
10. Yardımseverlik		

3.2. Türkmenistan Coğrafya Öğretim Programında Hedefler

Türkmenistan coğrafya öğretim programının en temel hedefi; genç nesli vatanperverlik ruhunda terbiye etmek, onları dünya standartlarına uygun bilimsel altyapıyla donatmak şeklinde ifade edilmektedir. Aynı zamanda gençleri, yeni fikirlere açık, günümüz toplumuna uygun olarak hazırlamak konusu ön planda tutulmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda, coğrafya öğretim programının hedefleri şu şekilde tanımlanmaktadır:

1. Değişen dünyayı doğru okumak, doğanın, nüfusun ve ekonominin etkileşimleri, günümüz dünya sorunları ile onların çözümünde kullanılacak coğrafi yöntemler, coğrafya öğrenmenin yöntemleri, doğal afetlerin çeşitleri ile coğrafi bilimlere bağdaştırmak.

2. Doğal, sosyo-ekonomik ve ekolojik olayların gelişim süreçlerini öğrenmek ve analiz etmek için bölge ve lokal derecelerde hareket etmeyi başarılı bir şekilde kavramak. Dünyanın farklı bölgelerinin ve gelişmiş ülkelerinin önemli coğrafi zenginliklerini ve problemlerini öğrenmenin yanında, öğrencilerin düşünme yeteneklerini entelektüel ve yaratıcı bir şekilde geliştirmek.

3. Vatanseverliği, diğer halklara ve medeniyetlere saygı duymayı ve çevreyi koruma ruhunu iyi öğretmek.

4. Uygulamalı işlerde ve günlük yaşamda çeşitli coğrafi yöntemleri, bilgi ve becerileri kullanmak.

5. Uluslararası yaşamın sosyo-ekonomik problemlerini, Türkmenistan'da, dünyanın çeşitli bölgelerinde ve ülkelerinde jeopolitik ve küresel ekonomi durumlarını ve onların gelecekteki gidişatlarını değerlendirmek için haritaları, istatistikleri, CBS'yi (Coğrafi Bilgi Sistemleri) ve coğrafi internet sitelerindeki bilgileri ve haberleri takip etmek ve kullanmak.

6. Uluslararası turizm sistemlerini, küresel şirketleri ve telekomünikasyon alanındaki hızlı gelişmeleri, dünyanın en gelişmiş ülkelerinin coğrafi şartlarını öğrenmek ve değerlendirmek (Türkmenistan Bilim Bakanlığı, 2014: 3).

3.3. Amaçlar Açısından Karşılaştırma

Her iki ülkenin de öğretim programları amaçlar açısından değerlendirildiğinde; çağdaş, günümüz dünyasında yaşanan gelişme ve problemleri kavrayabilen, coğrafyayı günlük yaşam ile bağdaştıran bireyler yetiştirmeye yönelik olduğu gözlenmektedir. Yine dünyadaki gelişmeleri okuyabilen, değişik kültür ve toplumlardan haberdar ve onlara saygı duymayı amaçlayan yaklaşımların benimsendiği dikkat çekmektedir. Vatanseverlik, çevre duyarlılığı, doğal afetler ve korunma yolları, uluslararası birliktelikler ve bunların ülkeler açısından önemi gibi ortak amaçların varlığı gözlenmektedir. Doğal ve beşeri kaynakların bilinçli kullanımı, kalkınma süreçlerinin doğru okunması gibi özelliklere vurgu yapılması da yine ortak konular arasındadır. İfade edilmiş şekilleri arasında değişiklikler mevcut olsa da amaçların genel anlamda örtüştüğü dikkat çekmektedir.

3.4. Türkiye Coğrafya Öğretim Programında İçerik

2005'ten önceki CÖP'lerinde, derslerin adları ayrı olarak verilirken, bu tarihten sonra yapılan programlarda sadece *coğrafya dersi* olarak geçmektedir. Ayrıca yine 2005'ten önceki programlarda, doğrusal içerik oluşturma yaklaşımı benimsenmişken bu tarihten sonraki öğretim programlarında üniteler, öğrenme alanları gibi değişik şekillerde ifade edilse de sarmal içerik oluşturma yaklaşımı tercih edilmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan içerik, üniteler bazında hazırlanmış ve her ünite farklı sınıflarda içeriği değişmek suretiyle tekrarlanmıştır (Tablo. 4-6).

Tablo 4. 9-12. Sınıflar İçin Kazanım, Süre Ve Oranların Dağılışı (11 ve 12. Sınıflarda 2 ve 4 Saate Göre)

Üniteler	Kazanım sayıları				Süre/Ders saati				Oran (%)			
	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf
Doğal Sistemler	13	17	2 (4)	1(2)	47	36	4 (12)	2 (12)	65	50	5 (8)	3 (8)
Beşerî Sistemler	4	12	15 (20)	12 (17)	15	24	41 (76)	33 (82)	21	33	57 (53)	46 (57)
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	3	1	7 (9)	9 (11)	5	4	17 (40)	31 (38)	7	6	24 (28)	43 (27)
Çevre ve Toplum	2	4	5 (7)	2 (4)	5	8	10 (16)	6 (12)	7	11	14 (11)	8 (8)
TOPLAM	22	34	29 (40)	24 (34)	72	72	72 (144)	72 (144)	100	100	100	100

Not: 11 ve 12. Sınıflar için verilen tablo ve ünite açıklamalarında (Tablo. 4 ve 6) italik olarak verilen değer ve anlatımlar haftada 4 saat olarak planlanan öğretim süresine göre düzenlemeyi ifade etmektedir.

Tablo 5. Türkiye 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Coğrafyaya Ait Kazanımlar

Sınıf	Üniteler Ve Kazanımlar			
	2. KÜLTÜR VE MİRAS	3. İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER	5. ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM	7. KÜRESEL BAĞLANTILAR
4. Sınıf		SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur. SB.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer. SB.4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder. SB.4.3.4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır. SB.4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. SB.4.3.6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.	SB.4.5.1. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar. SB.4.5.2. Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıtır. SB.4.5.3. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler. SB.4.5.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır	SB.4.7.1. Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır. SB.4.7.2. Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar. SB.4.7.3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır. SB.4.7.4. Farklı kültürlerle saygı gösterir.
5. Sınıf		SB.5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar. SB.5.3.2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar. SB.5.3.3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir. SB.5.3.4. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular SB.5.3.5. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.	SB.5.5.1. Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder SB.5.5.2. Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıtır. SB.5.5.3. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder. SB.5.5.4. Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder. SB.5.5.5. İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.	SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır SB.5.7.2. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır. SB.5.7.3. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar. SB.5.7.4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.
6. Sınıf	SB.6.2.1. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur	SB.6.3.1. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.	SB.6.5.1. Ülkemizin ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.	SB.6.7.1. Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.

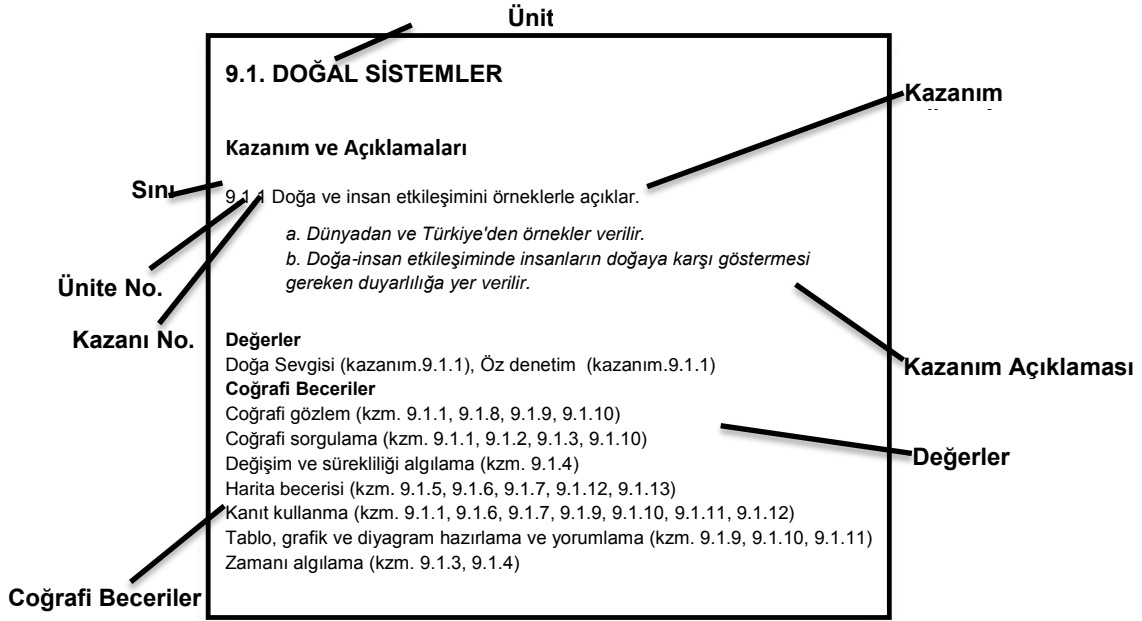
7. Sınıf	SB.6.3.2. Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler	SB.6.5.2. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.	SB.6.7.2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.
	SB.6.3.3. Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir	SB.6.5.3. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar	SB.6.7.3. Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder.
	SB.6.3.4. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	SB.6.5.5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder.	
	SB.7.3.1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.	SB.7.5.1. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar.	SB.7.7.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.
SB.7.3.2. Türkiye'de nüfusun dağılımını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar	SB.7.5.2. Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.	SB.7.7.2. Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanıtır.	
SB.7.3.3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.		SB.7.7.3. Çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yarguları sorgular.	
		SB.7.7.4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.	

Araştırma konusu dışına taşmakla birlikte burada belirtilmesi gereken bir hususta, Türkiye'de coğrafya konularının bir kısmının ilköğretim kademesinde yer alan Sosyal Bilgiler Dersi kapsamında, ilişkili ünitelerde verilmiş olmasıdır (Tablo. 5).

Tablo 6. Türkiye 2018 CÖP'da İçeriklerin Sınıflara Ve Ünitelere Göre Dağılımı

Üniteler Ve İçerikler				
Sınıf	I. Ünite Doğal Sistemler.	II. Ünite Beşerî Sistemler.	III. Ünite Küresel Ortam: Bölgeler Ve Ülkeler	IV. Ünite Çevre Ve Toplum.
9. Sınıf	-Doğa-insan etkileşimi, -Coğrafyanın bölümleri, ilişkili olduğu disiplinler, -Coğrafya biliminin gelişimi, -Dünyanın şekli ve hareketlerinin etkileri, -Koordinat sistemini oluşturan unsurlar, mutlak ve göreceli konum, -Harita bilgisi, -Atmosferin ve iklim elemanlarının genel özellikleri, dünyada ve Türkiye'de görülen iklim tipleri ve özellikleri	-Yerleşmelerin yer seçimini ve gelişimini etkileyen faktörler, -yerleşme doku ve tiplerinin oluşumunda etkili olan faktörler, -Türkiye'de yerleşmelerin dağılımını etkileyen faktörler ile yerleşmelerin fonksiyonel özellikleri	-Bölge oluşturmada kullanılan kriterler -Dünyadan farklı bölge örnekleri -Bölge sınırlarının amaca göre değişebilirliği -Çeşitli coğrafi kriterlerle belirlenmiş bölgelerde bulunan ülkelere ilişkin konular	-İnsanların doğal çevreyi kullanma şekilleri, -Doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimler ile ilgili konular
10. Sınıf	-Dünya'nın tektonik oluşumu, iç yapısı -Jeolojik zamanlar -Türkiye'nin jeolojik geçmişi -Yüzey şekillerinin oluşumunda iç ve dış kuvvetlerin ve kayaçların etkisi - Türkiye'de iç ve dış kuvvetlerin etkisi ve oluşturduğu ana yer şekilleri - Dünya'nın ve Türkiye'nin su varlığı -Yeryüzündeki toprak ve bitki çeşitliliği ile Türkiye'nin toprak ve bitki çeşitliliği	-Nüfusun özellikleri ve önemi -Dünya nüfusunun tarihsel seyri -Nüfusun dağılışı üzerinde etkili olan faktörler -Nüfus piramitlerinden yararlanarak nüfusun yapısıyla ilgili çıkarımlar -Türkiye'de nüfusun tarihsel seyri, nüfusun dağılışında etkili olan faktörler, nüfusun yapısal özellikleri, tarihsel süreçteki göçlerin nedenleri ve sonuçları -Türkiye'deki göçlerin sebep ve sonuçları -Göçün mekânsal etkileri -Ekonomik faaliyetlerin temel özellikleri ve ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle olan ilişkisi	-Dünya üzerinde bulunan önemli ulaşım hatlarının bölgesel ve küresel etkileri	-Afetlerin oluşum nedenleri ve özellikleri -Dünyada ve Türkiye'de afetlerin dağılışı ve etkileri -Afetlerden korunma yöntemleri

11. Sınıf	Haftada 2 Saat	-Biyocoşulliliğin oluşumunda etkili olan faktörler -Madde döngüleri ve enerji akışı	-Ülkelerin farklı dönemlerine ait nüfus politikaları ve sonuçları -Türkiye'nin nüfus projeksiyonlarına bağlı oluşabilecek senaryolar -Şehirlerin fonksiyonel özellikleri ile küresel ve bölgesel etkileri - Türkiye'de fonksiyonel özelliklerine göre şehirler - Türkiye'deki kır yerleşme tipleri - Üretim, dağıtım ve tüketimi etkileyen doğal ve beşeri unsurlar -Üretim, dağıtım ve tüketim sektörlerinin ekonomiye etkisi -Doğal kaynak-ekonomi ilişkisi - Türkiye'de uygulanan ekonomi politikaları ve ekonominin sektörel dağılımı - Türkiye'de tarım sektörünün özellikleri ve ekonomideki yeri - Türkiye'nin madenleri ve enerji kaynakları - Türkiye'de sanayi sektörünün özellikleri ve ekonomideki yeri	-Dünya üzerinde ilk kültür merkezleri -Farklı kültürel bölgelerin yeryüzünde yayılışı - Türk kültürünün yayılış alanları - Türkiye'nin tarih boyunca medeniyetler merkezi olmasının nedenleri -Ülkeler arası etkileşimde turizm faaliyetlerinin rolü -Farklı gelişmişlik düzeylerine sahip ülkelerde tarım-ekonomi ilişkisi - Bölgesel ve küresel ölçekte örgütler	-Oluşum şekillerine göre çevre sorunları -Yenilenemeyen kaynakların kullanımı -Farklı gelişmişliğe sahip ülkelerdeki doğal kaynak kullanımının çevresel sonuçları
		-Ekosistemi oluşturan unsurlar -Su ekosistemleri	-Türkiye'nin uyguladığı nüfus politikaları ve gerekçeleri -Dünyada ve Türkiye'de	-Ülkeler ve bölgeler arasındaki ticaretle ham madde, üretim ve pazar alanları - Sanayileşmiş bir ülkenin sanayileşme süreci	-Maden ve enerji kaynakları kullanımının çevre üzerindeki etkileri - Arazi kullanımına ilişkin farklı uygulamaların çevre üzerindeki etkisi -Çevre sorunlarının oluşum, yayılma süreçleri ve küresel etkileri -Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı
12. Sınıf	Haftada 2 Saat	-Ekstrem doğa olayları ve etkileri	-Şehirleşme, göç ve sanayileşme olgularının birbirleriyle olan ilişkisi ve toplumsal etkileri -Ülkemizdeki işlevsel bölgeler ve özellikleri -Türkiye'deki bölgesel kalkınma projeleri ve etkileri -Hizmet sektörünün Türkiye ekonomisindeki yeri -Ulaşım sisteminin gelişiminde etkili olan faktörler - Türkiye'deki ulaşım sisteminin gelişimi -Dünya ticaret merkezleri ve ağlarının küresel ekonomideki yeri - Türkiye'deki ticaret merkezlerinin ticarete konu olan ürünlere ve akış yönlerine etkileri -Tarihi ticaret yolları ve Türkiye'nin konumu - Türkiye'nin dış ticareti ve dünya pazarlarındaki yeri - Türkiye'deki doğal ve kültürel sembollerin mekânla ilişkisi - Türkiye'nin turizm potansiyeli	-Tarihsel süreçte kıtaların ve okyanusların konumsal önemindeki değişim -Ülkelerin konumunun bölgesel ve küresel etkileri -Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu - Türk kültür bölgeleri ile ülkemiz arasındaki tarihi ve kültürel bağlar -Ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin belirlenmesinde etkili olan faktörler -Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sosyal ve ekonomik özellikleri -Doğal kaynak potansiyelinin ülkelerin bölgesel ve küresel ilişkilerine olan etkisi - Dünyadaki başlıca enerji nakil hatlarının bölge ve ülkelere etkileri -Ülkeler arasında sorun oluşturan mekânsal unsurlar ve günümüz çatışma alanları	-Farklı gelişmişlik düzeyine sahip ülkelerin çevre sorunlarının önlenmesine yönelik politika ve uygulamalar -Çevresel örgüt ve anlaşmaların çevre yönetimi ve korunmasına etkileri
		-Gelecekte doğal sistemlerde meydana gelebilecek değişimler ve bu değişimlerin canlı yaşamı üzerindeki etkileri	Bir bölgedeki baskın ekonomik faaliyet türünün sosyal ve kültürel hayata olan etkileri -Nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetlerde gelecekte olabilecek değişimler -Ulaşım ağları ile yerleşme ve ekonomik faaliyetlerin ilişkisi -Turizmin Türkiye ekonomisindeki yeri	-Türkiye'nin içinde yer aldığı jeopolitik bölgeler -Teknolojik gelişmelerin bölgeler ve ülkeler arası kültürel ve ekonomik etkileşimdeki rolü	-Doğal çevrenin sınırlılığı -Ortak doğal ve kültürel mirasa yönelik tehditler

Şekil 1. Kazanımların Yapısı MEB 2018 CÖP'dan uyarlanmıştır.

3.5. Türkmenistan Coğrafya Öğretim Programında İçerik

Türkmenistan CÖP'da hangi sınıfta, hangi dersin okutulacağı açıkça belirtilmiş, içerik düzenlemesi ise doğrusal (lineer) yaklaşıma uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Tablo 7. Türkmenistan CÖP'da Ünitelerin Sınıflara Göre Dağılımı Ve Süreleri

Sınıf Ve Ders	Ünite	Ayrılan süre (68 saat)
5. Sınıf Fiziki Coğrafya	Giriş	4
	Dünyanın şeklinin algılanma yöntemleri	12
	Dünyanın planı	6
	Coğrafi haritalar	6
	Yerin yapısı ve yerin katmanları	10
	Hidrosfer	13
	Atmosfer	12
	Biyosfer	5
	Doğanın uyumu	2
	Dünyanın nüfusu ve siyasi haritadaki ülkeler	5
	Doğanın insan yaşamına ve sağlığına etkisi	1
	Yaşadığımız bölgenin nüfusu ve doğası	2
	Toplam	68
6. Sınıf Kıtalar Ve Okyanuslar Coğrafyası	Giriş	2
	Yer kürenin doğasının esas kanunları	13
	Dünyanın nüfusu ve siyasi haritası	2
	Kıtalar ve Okyanuslar	47
	İnsan-doğa etkileşimi	2
	Konu tekrarı	1
	Ders özeti	1
Toplam	68	

7. Sınıf Türkmenistan'ın Fiziki Coğrafyası	Giriş	2
	Coğrafi konum	3
	Türkmenistan'ın jeolojisi ve yeryüzü şekilleri	8
	Türkmenistan'ın iklimi	6
	Türkmenistan'ın suları	10
	Türkmenistan'ın toprak ve arazi çeşitleri	5
	Türkmenistan'ın bitki örtüsü ve hayvanlar alemi	6
	Türkmenistan'ın doğal kaynaklarını korumak ve onlardan ekonomik faydalanmak	5
	Türkmenistan'ın doğal bölgeleri	15
	Türkmenistan'ın şartlarında insan ve doğa	3
	Türkmenistan'da doğadan faydalanmanın esasları	3
	Genel tekrar	1
	Ders özeti	1
	Toplam	68
8. Sınıf Türkmenistan'ın Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyası	Giriş	2
	Türkmenistan'ın yönetilme sınır bölümleri	2
	Türkmenistan nüfus coğrafyası	6
	Türkmenistan tarımı ve pazar ekonomisine geçiş şartları	3
	Türkmenistan'ın sanayisi	9
	Tarım-sanayi toplumu	11
	Türkmenistan'da taşımacılık ve iletişim coğrafyası	4
	Beşeri hizmet sektörü coğrafyası	2
	Türkmenistan'ın dış ekonomik ilişkileri	2
	Türkmenistan'ın beşeri ve ekonomik bölgeleri	24
	Türkmenistan'ı beşeri ve ekonomik açıdan geliştirmenin geleceği	1
	Genel tekrar	1
	Ders özeti	1
	Toplam	68
9. Sınıf Dünyanın Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyası	Giriş	1
	Dünyanın genel ekonomik özellikleri	5
	Modern dünyada doğa ve insan	6
	Dünyanın nüfusu	6
	İlmi-teknik devrim ve dünya tarımı	3
	Dünya ekonomisinin coğrafyası	11
	Dünya bölgelerinin ve ülkelerin genel özellikleri	32
	Genel insan sorunları	2
	Genel tekrar	1
	Ders özeti	1
	Toplam	68

5. sınıfta Fiziki Coğrafyaya giriş verilmektedir. Bu ders, ilkokul sınıflarındaki doğa bilimleri dersinden coğrafya dersine geçiş özelliğinde ve üst sınıflarda okutulacak coğrafya derslerinin temeli niteliğindedir. Dersin esas amacı, öğrencilere harita, yerin katmanları, doğanın çeşitli ortamlarının ilişkileri, nüfus ve ülkeler hakkında genel bilgileri vermektir (Tablo. 7).

6. sınıfta Kıtalar Ve Okyanuslar Coğrafyası dersi okutulmaktadır. Bu derste öğrencilere kıta ve okyanusların coğrafi konumu, alanları, keşfedilmeleri, jeolojisi, jeomorfolojisi, yer altı zenginlikleri, klimatolojisi, toprak coğrafyası, fauna ve florası, iklim kuşakları, nüfusu, siyasi sınırları hakkında bilgiler verilmektedir. Ayrıca, insanlar ile doğanın etkileşimi hakkında genel coğrafi kaideler geniş olarak öğretilmekte ve ekonomik faaliyetlerin sonucunda doğanın dengesinin değişmesi problemlerine de değinilmektedir (Tablo. 7).

7. sınıfta, Türkmenistan'ın Fiziki Coğrafyası dersi okutulmaktadır. Bu derste öğrencilere, ülkenin coğrafi konumu, jeolojik ve tektonik oluşumu, yer altı zenginlikleri, iklimi ve hidrografyası hakkında detaylı bilgi verilmektedir. Ayrıca Türkmenistan'ın flora ve faunasını, doğal yapıları, Türkmenistan'ın doğal ilçelerinin fiziki coğrafya özellikleri, doğal zenginlikleri ekonomik kullanmak ve ekolojik problemler üzerinde durulmaktadır (Tablo. 7).

8. sınıfta, Türkmenistan'ın Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyası dersi okutulmaktadır. Bu derste beşeri ve ekonomik durumun yanında, ekoloji hakkında da bilimsel temel oluşturulmaktadır. Ayrıca bu derste, doğal şartları ve doğal zenginlikleri değerlendirmeyi, Türkmenistan'ın sosyo-ekonomik gelişmesinin çeşitli özelliklerini, sanayi, tarım, hayvancılık, ulaşım, nüfusun gelişmesi ve yerleşmenin ayrıntıları, ihracat ve ithalatın konularıyla birlikte cumhurbaşkanının önderliğinde devam eden sosyo-ekonomik değişikliklerin amacı ve hedefleri de öğretilmektedir (Tablo. 7).

9 sınıfta, Dünyanın Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyası dersi okutulmaktadır. Bu derste, dünyanın genel ekonomik değerlendirmesi yapılmakta, aynı zamanda doğal zenginlikler, nüfus coğrafyası, tarım ve hayvancılık, uluslararası ekonomik ilişkiler, doğa ve insanın etkileşimleri hakkında bilgiler verilmektedir. Ayrıca, dünyanın çeşitli bölgelerinin ve ülkelerinin coğrafyası hakkında genel düşünceler ve uygulamalı beceriler öğretilmektedir. Yine günümüz dünya sorunları, aynı zamanda dünya ekonomisinde Türkmenistan'ın yeri ve diğer ülkeler ile önemli problemlerine değinilmektedir. (Tablo. 7).

3.6.İçerik Açısından Karşılaştırma

Konuların tek tek karşılaştırılması yerine, yukarıda içeriğin verilmiş olmasından dolayı tekrara düşüleceği için bütüncül bir değerlendirmenin yapılması daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Türkiye'de derslerin adları ve üniteler her sınıfta aynı olup içerikte, ünitelerin ağırlık oranlarının değişiklik gösterdiği dolayısıyla verilecek konuların uygun olan ünitelere yedirildiği dikkat çekmektedir. Türkmenistan'da ise konuların hangi dersin kapsamında olacağı daha belirgindir. Bunun temel sebebi de içerik oluşturma yaklaşımlarının farklı olmasıdır. Bundan dolayı içeriklere sınıflar düzeyinde bakmak doğru sonuca götürmemektedir. Türkmenistan CÖP'da Türkmenistan'ın Fiziki Coğrafyası, Türkmenistan'ın Beşeri Ve Ekonomik Coğrafyası gibi dersler hangi konuların verileceğini net olarak tarif ederken, Türkiye CÖP sarmal olduğu için konular ünitelere yerleştirilmiştir. Programlar genel değerlendirildiğinde, içerikler açısından çok fazla fark olmadığı, ancak bir takım ayrıntıların varlığı dikkat çekmektedir. Belirtilebilecek önemli hususlardan biri konuların verildiği sınıflar düzeyindeki farklılıktır. Örneğin; Türkiye'de 9. sınıfta verilen konulardan doğa-insan etkileşimi, dünyanın şekli ve hareketleri, haritaya dair konular, yerin yapısı, iklim gibi özelliklerin Türkmenistan'da 5. sınıfta okutulan Fiziki Coğrafya dersinde veriliyor olması gibi. Ayrıca Türkiye'de bazı konular ilköğretim I. kademe 4. sınıf ve II. kademe 5, 6, 7. sınıflardaki ilgili ünitelerde verilmiştir. Karşılaştırma, ortaöğretim programları arasında olmasına rağmen, Türkiye'deki eğitim sisteminde coğrafya dersleri 9. sınıftan başladığı için araştırmanın kapsamı dışında olmakla birlikte, ilköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde yer alan coğrafya kazanımlarına da yer vermek ihtiyacı doğmuştur.

En belirgin farklardan birisi Türkiye CÖP'da kazanımlar verilirken hangi değer, yetkinlik ve becerilerin bu kazanımlarla birlikte verilmesi gerektiğine dair yapılan yönlendirmelerdir. Türkmenistan CÖP'da ise Türkmenistan'ın Fiziki Coğrafyası dersi (7 sınıf) için özel uygulamalı derslerin düşünülmesi noktasında yönlendirme vardır. Bunun yanı sıra uygulamalı işler adı altında her ünite sonunda verilen ödevlendirmeler dikkat çekicidir.

Ayrıca ulusal ölçekte bazı konulara dikkat çekilmesi her iki programda da var olan bir durumdur. Bu konuya, ulusal önceliklerin dikkate alınması penceresinden bakmak doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu konuda verilebilecek örnekler şu şekildedir:

Türkiye CÖP'da 10. sınıf, 3. ünite, 1. kazanımda değinilen, İstanbul'daki 3. Hava Limanı ve Kanal İstanbul projelerinin bölgesel ve küresel etkilerine yer verilir.

9.2.3. Türkiye'de yerleşmelerin dağılışını etkileyen faktörleri örneklerle açıklar kazanımında, Türkiye'deki ilk yerleşme örneklerine (Göbeklitepe, Çatalhöyük, Alacahöyük) yer verilmektedir.

9.4.1. İnsanların doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir kazanımında, Karadeniz Sahil Yolu, Maltepe Sahil Parkı, Avrasya Tüneli, Osman Gazi Köprüsü, Ordu-Giresun Hava Limanı, Marmaray gibi örneklere değinilmiştir.

11.2.6. Türkiye'deki şehirleri fonksiyonlarına göre ayırt eder kazanımında, Türkiye'den örneklerle "Sakin Şehirler"e değinilir önerisi yer almaktadır.

12.2.4. Türkiye'deki işlevsel bölgeleri özelliklerine göre analiz eder kazanımında, Türkiye İstatistik Kurumu, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüklerine ait işlevsel bölge örnekleri yer almaktadır.

Türkmenistan'ın Fiziki Coğrafyası dersinde çöl iklimi ve çöllerin oluşum ve yer şekilleri konusu ayrıntılı olarak verilmekte, Türkmenistan'ın gölleri konusunda, "Altın Asır" Türkmen Gölü (yapay göl), Türkmenistan'ın "su hakkında" kanunu, "Su Damlası Altın Danesi" milli bayramı konularının ele alınmasına dair yönlendirmeler mevcuttur. Yine 5, 7 ve 9. sınıflarda Türkmenistan için hayati öneme sahip olan hem taşımacılık hem de sulama amaçlı kullanılan Karakum Kanalı ve çöllerde ovaların oluşturulması gibi konular yer almaktadır.

Türkmenistan'ın ilaçlık bitkileri konusu işlenirken, Türkmenistan Cumhurbaşkanı Gurbangulı Berdimuhammedov'un "Türkmenistan'ın İlaçlık Bitkileri" kitabını tanıtmak, Türkmenistan'ın doğal harikaları ve onların önemi konusunda, "Türkmenistan'ın Kırmızı Kitabı" gibi yerel ölçek ve öncelikleri kapsayan ayrıntılar vardır.

3.7. Türkiye Coğrafya Öğretim Programında Öğretme-Öğrenme Yaklaşımı

Öğrencilere neyin öğretildiği kadar nasıl öğretildiği de önemlidir. Bu bakımdan öğretim programlarıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerin aktarılması sürecinin etkili ve verimli bir şekilde planlanması ve yönetilmesi oldukça önemlidir. Türkiye CÖP'da etkili bir öğrenme-öğretme sürecinin oluşturulması için aşağıdaki maddelere yer verilmiştir.

1. Öğrencilerin araştırma yapma, sorgulama, keşfetme, problem çözme, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşım tartışabilmelerine, kendi öğrenme hedeflerini belirleyebilmelerine ve diğer öğrencilerle çalışmalarına imkân sağlayan öğrenme ortamı oluşturulmalıdır. Etkinliklerin sınıf içinde yapılmasına özen gösterilmelidir. Ön hazırlık gerektiren etkinliklerin hazırlık safhası, okul dışında olabilir.

2. Öğretim programında yer alan konuların aktarılmasında diğer disiplinlerle ve günlük hayatla ilişkilendirilmesine imkân sağlayan etkinlik ve çalışmalara yer verilmelidir.

3. Program, Coğrafyanın alanı gereği konulara bütünsel bir bakış açısı ile hazırlanmıştır. Konular işlenirken kazanımların çerçevesinden çok uzaklaşmamak kaydıyla etkileşim hissettirilmeli, öğrencilerde olaylar ile ilgili çok boyutlu düşünebilme becerisi geliştirilmelidir.

4. Programın uygulanmasında ders, konu ve öğrenci seviyesine uygun öğretim materyallerine erişilmesi veya hazırlanmasından öğretmen sorumludur.

5. Coğrafya Dersi Öğretim Programı, günümüz bilgi-iletişim teknolojilerinin coğrafya konularının öğretiminde kullanılmasını destekler niteliktedir. CBS uygulanması bazı kazanımlarda önerilmiştir. Okullardaki teknik donanım ve fiziki imkânlarla bağlı olarak öğretmen CBS uygulamaları geliştirebilir veya uygulayabilir.

6. Öğretmen, uygulama gezilerine önem vermelidir. Coğrafya dersi için vazgeçilmez olan arazi çalışmaları hem arazi çalışma becerisinin gelişmesi hem de pek çok coğrafi olayın yerinde görülüp konuların daha iyi algılanması için çok önemlidir.

7. Öğretmenler, Coğrafya dersi ile ilgili bilgi, beceri, değer ve tutumları öğrencilerine kazandırırken sadece ders kitaplarına bağlı kalmamalıdır. Sınıf düzeyi, öğrencilerin ilgi, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri gibi unsurları göz önünde bulundurarak kazanımlarla tutarlı olacak şekilde öğretim materyalleri yapılandırmalı ve kullanmalıdırlar. Öğretim materyalleri hazırlanırken zümre öğretmenleri ve diğer disiplin alanlarının öğretmenleriyle iş birliği yapılmalıdır (MEB, 2018: 14).

3.8. Türkmenistan Coğrafya Öğretim Programında Öğretme-Öğrenme Yaklaşımı

Türkmenistan CÖP'da, öğrenme-öğretme yaklaşımı detaylı bir yönlendirmeye dayanmamaktadır. Yönlendirmelerin, uygulamalı dersler ve gezilerin yapılması konularına dair olduğu gözlenmektedir.

Uygulamalı Dersler İçin Öneriler: Bütün sınıflarda, uygulamalı dersler yeni materyallerden faydalanmak şeklinde yapılmalı, uygulamalı işlerin yapımı ödev şeklinde olmalı denilmektedir. Özellikle Türkmenistan'ın Fiziki Coğrafyası dersi için, özel uygulamalı dersler düşünülmelidir şeklinde yönlendirmelere yer verilmiştir.

Okul Gezileri Yapmak İçin Öneriler: Okul gezilerini dersin dışında, iş hükmünde tatil dönemlerinde yapmak önerilmektedir. Buna sebep olarak, coğrafi gezi yapılacak yerlerin çoğunun uzak, çeşitli ve karmaşık olması gösterilmektedir. Gezilerin, tam anlamıyla öğrenmedeki yerine atıfta bulunulmakta, ders saatlerinin buna uygun düşmediği, dolayısıyla gezi için en az iki saat ya da daha fazla süreye ihtiyaç olduğuna dikkat çekilmektedir.

3.9. Eğitim Durumları Açısından Karşılaştırma

Türkiye CÖP'da, programın perspektifi, programın uygulanması sürecinde dikkat edilecek hususlar, öğrenme-öğretme yaklaşımı gibi konulara ayrıntılı olarak değinildiği halde, Türkmenistan CÖP'da yalnızca uygulama ve coğrafi gezilere ilişkin öneriler getirildiği dikkat çekmektedir. Türkiye CÖP'da öğrenme-öğretme sürecinin nasıl gerçekleştirileceğine dair coğrafi becerilerin kazandırılması, yetkinlikler ve değerler eğitimi konularının kazanımlarla entegre bir şekilde verilmesi hususu özellikle vurgulanmaktadır.

Türkmenistan CÖP'da ise uygulamalı derslerde yeni materyallerden faydalanmanın gerekliliği, ödevlerin uygulama açısından önemi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca geziler için, tatil dönemine denk getirmenin ve gezilerin coğrafya öğretiminde olay ve olguları yerinde gözlemlemek adına taşıdığı öneme vurgu yapılmaktadır. Öğrenme-öğretme yaklaşımı açısından belirgin bir farklılık olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye CÖP, eğitim durumları üzerinde önemle durmuş ve bu noktada yeteri kadar yönlendirmeye yer vermiştir. Buna karşın Türkmenistan CÖP'da bu konuya yeterli sayılabilecek ölçüde değinilmediği gözlenmektedir.

3.10. Türkiye Coğrafya Öğretim Programında Ölçme Ve Değerlendirme Yaklaşımı

Türkiye CÖP'da, ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeler aşağıdaki gibidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.

2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.

3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.

4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.

5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.

6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.

7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

3.11. Türkmenistan Coğrafya Öğretim Programında Ölçme Ve Değerlendirme Yaklaşımı

Coğrafya dersinde öğrencilerin bilgilerini ve başarılarını ölçmenin kriterleri, 5'lik not sistemi üzerinden 5-2 arası puanlama ile yapılmaktadır. Hem derslere hem de verilen ödevlere ait aynı puanlama kullanılmakta ancak değerlendirme kriterleri değişiklik göstermektedir. Not sistemine ait yönlendirme ise şu şekilde tanımlanmaktadır:

➤ Eğer öğrenci, öğretim programı boyunca öğretilen materyalleri eksiksiz bilip, öğretilen bilgileri yorumlayabiliyor ve örnekler ile ispat edebiliyorsa,

➤ Ekstra sorulara özgüvenli bir şekilde cevap veriyor ve özgür konuşmayı ve düşünmeyi başarıyor, coğrafi terimleri ve düşünceleri tam açıklayabiliyor, onları tam anladığını gösteriyorsa,

➤ Haritaların çeşitli türlerini okuyabiliyor, onlardaki coğrafi unsurları yorumlamayı başarıyor ve yer küreden başarı ile faydalanabiliyorsa,

➤ Grafikleri, diyagramları yapıp yorumlayabiliyorsa, istatistiki tabloları anlayabiliyor ve öğrenilen coğrafi unsurları dilsiz haritaya eksiksiz yerleştirebiliyorsa,

➤ Doğayı gözlemleyebilmeyi ve çeşitli coğrafi aletleri kullanabilmeyi öğrenmişse 5 verilir.

4 verilecek öğrencilerin 5 alan öğrencilere yakın özellikte olmaları istenmekte, sadece bazı eksikliklerinin olabileceği kabul edilmektedir.

➤ Coğrafi terimleri ve düşünceleri yorumladığında bazı eksiklikler oluyor ve onları da öğretmenin yönlendirici soruları ile giderilebiliyorsa,

➤ Ders kitabındaki bilgilerin manasını öğretmenin yardımı ile derinlemesine anlayabiliyorsa,

➤ Coğrafi unsurları haritada gösterdiğinde küçük hatalar yapıyor ve öğretmenin yardımı ile düzeltebiliyorsa,

➤ Uygulamalı derslerde coğrafi araç gereçlerden faydalanabiliyorsa, diyagramları, tabloları, grafikleri oluşturmakta ve doğayı gözlemlemekte bazı eksiklikleri varsa ve öğretmenin yardımı ile onları giderebiliyorsa 4 puan verilir.

Eğer öğrenci bilgilerin esas kısmını öğrenip anlıyor, kesin bilgileri doğru yorumlayabiliyor, coğrafi düşünceleri ve terimleri açıklayabiliyor fakat cevaplarında aşağıdaki eksiklik ve hatalar varsa 3 verilir;

- Coğrafi terimleri, düşünceleri ve coğrafi bilgileri söylediğinde 2-3 tane büyük hata yaparsa,
- Genelde öğretmenin yönlendirici sorularını cevapladığında coğrafya düşüncesinin yeterli olmadığını gösterirse,
- Öğrenilen coğrafi unsurları haritada göstermeyi başararsa,
- Haritadaki coğrafi işaretlerin manasını anlar ama öğrenilen unsurları haritada yorumlamada zorlanırsa,
- Öğretmenin yardımı olmadan coğrafi araç gereçleri kullanmakta zorlanırsa 3 puan verilmesi gerekir.

Eğer öğrenci materyalleri anlayamazsa ve soruların büyük bir kısmına cevap veremezse, cevaplarında altta gösterildiği gibi büyük hatalar yaparsa 2 verilir;

- Yaptığı hataları öğretmenin ek yönlendirici soruları ile düzeltemezse,
- Haritada önemli unsurları gösteremezse,
- Haritanın coğrafi işaretlerini anlayamazsa,
- Grafikleri, diyagramları, tabloları yorumlayamaz, öğrenilen unsurları dilsiz haritaya aktarmada büyük hatalar yaparsa,
- Coğrafi araç-gereçleri öğretmenin yardımı ile dahi kullanamazsa 2 verilir.

Ayrıca öğretmenlerin sözlü sınav yapmaları ve verilen cevapları diğer öğrencilerle de analiz ederek değerlendirme notunun verilmesi konusunda bir yönlendirme bulunmaktadır.

Öğrencilerin *uygulamalı dersler ve ödevlerinin* kalitesi de yine 5- 2 arası puanlama üzerinden değerlendirilmektedir.

5 verilmesi gereken durumlar;

Eğer öğrenci uygulamaları altta gösterilen şartlara uyarsa 5 verilir:

- ✓ Gerekli devamlılığı aksatmadan uygulamalı işi tamamlayabilmişse,
- ✓ Öğrenci özgür çalışmayı becerir, verilen ödevi tamamlamak için çeşitli kaynakları kullanırsa,
- ✓ Uygulamalı ve özgür çalışmayı tamamlamak için gerekli olan yeteneklerini ve bilgilerini gösterirse,
- ✓ İşin tamamlanması talebe uygunsu,

4 alan öğrencilerden, 5 alanlardan istenilen şartların aynısı istenir ama onların bazı eksiklik ve hatalar yapması göz önünde bulundurulur.

- ✓ Öğrenciler uygulamalı işi tam özgür yapabilirse,
- ✓ Sonucun doğruluğuna etki etmeyen, usulde hata yaparsa,
- ✓ Öğretmenin önerdiği kaynakları kullanırsa,
- ✓ İşin sonucunu sunmakta ve yorumlamakta hatalar yaparsa 4 verilir.

3 verilmesi gereken haller;

- ✓ Eğer öğrenci bilgilerin esasını öğrenmiş, bilgileri doğru yorumlamayı beceriyor, coğrafi düşünceleri ve terimleri anlıyor ama uygulama işinde eksikliği ve hataları varsa,

- ✓ Uygulama işini öğretmenin yardımı ile yaparsa,
- ✓ Verilen işe fazla zaman harcarsa (iş evde devam ettirmesine imkân vermeli),
- ✓ Bağımsız iş yaptığında haritalardan, tablolardan ve grafiklerden yararlanmakta zorluk çekerse 3 verilir.

2 verilmesi gereken durumlar;

- ✓ Eğer öğrenci bilgileri anlamazsa ve onun esas konuları noktasında sorulara doğru cevap veremezse, bağımsız iş yapma becerisine sahip değilse, derse hazırlıksız gelirse ve verilen görevi yapamadığı gözlenirse 2 verilir.

3.12. Ölçme-Değerlendirme Açısından Karşılaştırma

Ölçme-değerlendirme yaklaşımları açısından karşılaştırıldığında öğretim programlarında yer alan yönlendirmelerin çok farklılık gösterdiği gözlenmektedir. Türkiye CÖP ölçme-değerlendirme noktasında aydınlatıcı ve yol gösterici bir yaklaşım sergilemektedir. Herkese uygun standart bir değerlendirme yerine bireyselliği önceleyen ve azami çeşitlilik ve esnekliğe dayanan bir ölçme-değerlendirme yaklaşımı benimsenmiştir. Ayrıca asıl görevin öğretmenlere düştüğü ve burada öğretmenlerin yaratıcı özelliklerini devreye sokmaları konusu da tavsiye edilmektedir.

Türkmenistan CÖP’da ise ölçme-değerlendirme yaklaşımı 5’lik puanlama üzerinden, 5-2 arası not sistemi ile tanımlanmış ve hangi öğrencilerin nasıl not alacaklarına dair yönlendirmelerde bulunulmuştur.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Her iki ülkenin öğretim programlarına bakıldığı zaman aralarında benzerliklerin yanında farklılıkların da olduğu dikkat çekmektedir. İki ülkede okutulan coğrafya derslerinin sınıflar düzeyinde dağılımı ilk dikkat çeken farklılıktır. Türkmenistan’da coğrafya dersleri 5. sınıfta başlayıp 9. sınıfta bitmektedir ve 5 yıl okutulmaktadır. Türkiye’de ise coğrafya dersleri olarak 9-12. sınıflar düzeyinde 4 yıllık süre ile okutulmaktadır. Burada, Türkiye’deki eğitim sisteminde ilköğretim I. kademe 4. sınıf ve II. kademe 5, 6, 7. sınıflarda okutulan sosyal bilgilere ait dersler akla gelebilir ancak Türkmenistan eğitim sisteminde 5. sınıfta müstakilen coğrafya dersi olarak verilmesi gözden kaçırılmamalıdır. Yine dikkat çeken bir husus, programların oluşturulmasındaki yaklaşım farklılığıdır. Türkiye’deki CÖP yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlandığı halde, Türkmenistan’ının klasik yaklaşıma uygun olduğu görülmektedir. İçerik oluşturma yaklaşımları açısından da farklılık söz konusudur. Türkiye’nin CÖP’da sarmal yaklaşım benimsenmişken, Türkmenistan’ın öğretim programı doğrusal yaklaşıma uygun olarak hazırlanmıştır. Doğrusal içerik oluşturma yaklaşımı, 2005’ten önceki Türkiye’de uygulanan CÖP’na benzemektedir. Türkiye’de de 2005 öncesinde Genel Coğrafya, Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Ülkeler Coğrafyası gibi bir sıralama takip edilmekteydi. Türkmenistan’ın CÖP’da bir takım ayrıntılara hiç değinilmediği dikkat çekmektedir. Örneğin programla ilgili açıklamaya, değerler eğitime, yetkinlikler ve coğrafi becerilere ayrı başlıklar olarak hiç yer verilmemiştir. Ölçme-değerlendirmede harita okuma, grafik yorumlama, arazi çalışması gibi becerilerin ölçülmesine dair yönlendirmeler olsa da bunlar coğrafi beceriler olarak açıkça belirtilmemiştir. Yine öğrenme-öğretme konusunda aydınlatıcı bir yönlendirme bulunmamaktadır. Genel olarak Türkmenistan CÖP’da coğrafi gezilere ve uygulamaya ilişkin yönlendirmelere yer verildiği görülmektedir. Türkiye CÖP’da öğrenme-öğretme yaklaşımı noktasında yol gösterici yönlendirmelere açıkça vurgu yapılmış olduğu dikkat çekmektedir. Kazanımların verilmesi sırasında, öğrencilerin araştırma ve sorgulama, grupla çalışabilme gibi beceriler edinmelerine dair yönlendirmelere yer verilmektedir.

Her iki programda da içeriğin verilmesi sırasında, günlük hayat ve diğer disiplinlerle ilişkili kurulması, öğrencilerin çok boyutlu düşünme becerilerinin geliştirilmesi, sadece ders kitaplarına

bağlı bir ders işlemekten ziyade, güncel teknolojik gelişmelerden, CBS uygulamalarından, materyallerden ve arazi çalışmalarından yararlanmanın önemi üzerinde durulmaktadır.

Ölçme-değerlendirme konusunda da iki ülke öğretim programları arasında belirgin farklılıklar vardır. Türkmenistan CÖP’da ölçme-değerlendirme konusunda çeşitliliğe pek yer verilmemiştir. Not sistemi üzerinden ölçme ve değerlendirme aracı olarak nasıl yararlanılması gerektiği noktasında yönlendirmelerin yer aldığı görülmektedir.

Sonuç olarak iki öğretim programının genel anlamda amaçlar ve içerik yönünden benzerlikleri fazla olmakla birlikte, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme konularında bir hayli farklılık olduğu dikkat çekmektedir. Türkmenistan’ın CÖP’da dikkat çeken özelliklerden biri de çöl iklimi ve çöl hayatı gibi konulara doğal olarak daha fazla yer verilmesidir. Ayrıca iki programda da ülkelerin kendilerine has bazı konuların ele alınmasına dair yönlendirmelerin varlığı dikkat çekmektedir. Örneğin; Türkiye CÖP’da 3. hava limanı, Türkmenistan’da ise “Altın Asır Gölü” konuları gibi. Her iki programda içerik açısından önemli benzerliklerden bir diğeri de Türk Dünyası Coğrafyası’na belirgin bir şekilde yer verilmemiş olmasıdır. Sezer (2011), *Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Türk Dünyası Coğrafyasının Öğretimi* adlı çalışmasında, Türkiye CÖP’da 11. ve 12. sınıf düzeyinde Türk Dünyası coğrafyası ile ilgili üç kazanım olduğunu tespit etmiştir. Yine cumhuriyet döneminde okutulan coğrafya derslerinin içeriğinde, başlangıçtan 2005 yılına kadar uygulanan programlarda kullanılan ders kitaplarında Türk Dünyası Coğrafyası’na azda olsa yer verilirken, 2005 yılında uygulamaya geçilen programla birlikte Türk kültürünün dünyadaki izlerine ilişkin verilen bilgilerle sınırlı kaldığını vurgulamaktadır. Türkmenistan’ın CÖP’da ise Türk Dünyası Coğrafyası ile ilişkilendirilebilecek ünite başlığı bulunmamaktadır. Coğrafya dersinin bir işlevi de öğrencilere kendi kültür coğrafyasına ilişkin farkındalık oluşturmak olmalıdır. Topal & Sezer (20016), *Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi* adlı çalışmada, üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin oldukça düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durum öğrencilerin örgün eğitim içerisinde Türk Dünyası Coğrafyası’na ilişkin bir eğitim alamamış olmaları ile açıklanabilir. Türkiye 2018 CÖP’da Türk Dünyası Coğrafyası’na ait bilgiler, sadece 11. sınıfta Küresel Ortam: Bölgeler Ve Ülkeler ünitesinde bir tek kazanımda *Türk kültürünün yayılış alanları* şeklinde yer almaktadır. Çalışma alanı dışında kalmakla birlikte Türkiye, sosyal bilgiler dersi öğretim programında, 4.7.2. (4. sınıf, 7. ünite, 2. kazanım) *Türkiye’nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar*, 5.7.4. *Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir*, 6.7.1. *Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder* kazanımları yer almaktadır. Ancak, sosyal bilgiler dersleri yerine bu konuların ortaöğretim programlarında verilmesi, öğrencilerin kendi kültürlerini tanımaları ve bilgilerinin kalıcılığı adına daha yararlı olabilirdi.

Türkiye’de CÖP’larında, 2005 yılından itibaren eski programlardan birçok yönüyle farklı bir yaklaşım benimsenmiştir. 2005 ve 2018 yıllarında gerçekleştirilen öğretim programlarının temel felsefesi öğrenci merkezli ve daha çok buluş stratejisini benimsemiş olmasıdır. 2005’ten itibaren öğretim programları; kazanımlar ve bu kazanımların gerektirdiği beceriler ekseninde şekillendirilmiştir.

Aladdinov (2006), *Türkiye Ve Azerbaycan Ortaöğretim Coğrafya Müfredat Programlarının Karşılaştırılması* adlı çalışmasında; Türkiye (1992) ve Azerbaycan (2003) ortaöğretim coğrafya öğretim programlarını karşılaştırmıştır. Sonuçta, Türkiye-Azerbaycan coğrafya müfredat programlarının farklı olduğunu, Türkiye Coğrafya müfredatındaki ders programlarının, Azerbaycan coğrafya müfredatına göre geniş olduğunu, Azerbaycan programında coğrafya derslerine ayrılan ders saatlerinin de yetersiz olduğunu tespit etmiştir. Tomal (2004b), *Türkiye İle Almanya’nın Lise Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi*, adlı çalışmasında, Almanya için Nordrhein-Westfalen eyaletinin coğrafya öğretim programı ile Türkiye coğrafya öğretim

programlarını karşılaştırmış ve iki program arasında amaçlar, içerik, öğretim süreçleri ve öğrenci başarısının değerlendirilmesi açısından önemli farklılıklar olduğunu belirlemiştir. Kaya (2011), *Türkiye ve Almanya'daki Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması*, adlı çalışmasında Türkiye'deki lise 9. sınıflar, Almanya'da ise Nordrhein-Westfalen eyaletindeki lise 9. sınıf programlarını karşılaştırmış ve her iki programın da benzerlik göstermekle birlikte birtakım farklılıkları da içerdiğini tespit etmiştir. Her iki ülkede de yaklaşık aynı sayıda hedef davranışlar olduğunu ancak bu hedef davranışların kazandırılması için planlanan sürenin farklı olduğunu ortaya koymuştur. Lupton (2012), Avustralya tarih ve coğrafya bilimi müfredatını irdelediği çalışmada, programların sorgulayıcı bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir.

Bu çalışmanın bulguları ile yukarıda sıralanan araştırmaların sonuçları arasında yer yer benzerlikler olduğu halde, farklılıklarında olduğu gözlenmektedir. Öğretim programlarının karşılaştırılmasına yönelik çalışmalarda bu tür farklılıkların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Öğretim programlarının yapısı gereği, çeşitli özelliklerinin ve ulusal ölçekteki bir takım önceliklerin varlığından dolayı bu tür farklılıkların ortaya çıkması doğal bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak, Türkiye ve Türkmenistan CÖP'leri amaçlar ve içerik yönünden benzerlikler barındırır da eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme konularında oldukça farklı bir durum söz konusudur.

KAYNAKÇA

- Akinoğlu, O. (2004). Yapılandırmacı Öğrenme Ve Coğrafya Öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 10, 73-94.
- Aladdinov, R. (2006). *Türkiye Ve Azerbaycan Ortaöğretim Coğrafya Müfredat Programlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Y. L. Tezi, G. Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alım, M. (2003). *Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Batdı, V. (2014). Ortaöğretim Matematik Öğretim Programı İçeriğinin Rasch Ölçme Modeli Ve Nvivo İle Analizi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 9/11 Fall 2014*, p. 93-109, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: 10.7827/TurkishStudies.7074, ANKARA-TURKEY.
- Cin, M., Bayram, N. & Topal T. (2011). Coğrafya Lisans Programları Üzerine Bir Değerlendirme: Giresun Üniversitesi Örneği. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 55-64.
- Engin, İ., Akbaş, Y. & Gençtürk, E. (2003). I. Coğrafya Kongresinden Günümüze Liselerimizde Müfredat Programlarındaki Değişimler. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı, 157.
- Ertürk, M & Girgin, M. (2005). Standartları Bakımından Coğrafya Müfredat Programlarının Karşılaştırılması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10(13), 219-232.
- Geçit, Y. & Yazar, S. (2010). 9. Sınıf Coğrafya Ders Kitabındaki Sorular İle Çeşitli Coğrafya Sınav Sorularının Bloom Taksonomisine Göre Analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 22, 154 – 167.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, No: 059.
- Kaya, M.F. (2011). Türkiye ve Almanya'daki Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi (Journal of Educational Sciences Research)*, 1(1), 57-78.

- Kızılçaoğlu, A. (2006). Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Düşünceler. *Balıkesir Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*. 9(16), 1-19.
- Kolukisa, E. A. (2002). Coğrafya Öğretim Programlarında Temel Bilgiler Ve Terimlerin Verilmesinde Karşılaşılan Bazı Sorunlar Ve Bunlara Yönelik Çözüm Önerileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 10(2), 359-364.
- Lupton, M. (2012). Inquiry Skills in The Australian Curriculum. Access, 26(2), 12-18. https://eprints.qut.edu.au/51091/1/Lupton_inquiry__Aust_Curr_pre-print.pdf. Erişim: 03/02/2018.
- Maude, A. (2013). The Vision of Geography Underlying The Australian Geography Curriculum. *Review of International Geographical Education Online, (RIGEO)* 3(3), 253-265.
- MEB (2018). Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=336>, Erişim: 20/03/2018.
- Osmanoğlu, A.E. & Yıldırım, G. (2013). Mısır Ve Türkiye 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları Karşılaştırması. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/6 Spring 2013*, p. 511-535, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, Doi Number: 10.7827/TurkishStudies.4667, ANKARA-TURKEY.
- Özbay, M. & Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe Öğretim Programlarının Dinleme Becerisi Bakımından Değerlendirilmesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 7/1 Winter 2012*, p.87-97, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, Doi Number: 10.7827/TurkishStudies.2941, ANKARA-TURKEY.
- Sezer, A. (2011). Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Türk Dünyası Coğrafyasının Öğretimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 29, 341-373.
- Tomal, N. (2004a). Liselerimizde Uygulanan Coğrafya Öğretim Programlarının Sorunları Ve Çözüm Önerileri. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(8), 175-188.
- Tomal, N. (2004b). *Türkiye İle Almanya'nın Lise Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora tezi, G. Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Topal, E. & Sezer, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına İlişkin Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 33, 96-113.
- Türkmenistan Bilim Bakanlığı (2014). *Orta Mekteplerin V-IX. Sınıfları İçin Coğrafya Dersi Boyunca Okul Maksatnamesi*. Aşgabat.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, No: 76.